

УДК 37.001.035

ББК 87.3(4/8)

P 68

Рекомендовано до друку вченого радою
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
(протокол № 8 від 31 серпня 2017 р.).

P 68

Роль освіти у сталому розвитку гірського регіону: Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції (Івано-Франківськ, 20-22 вересня 2017 року) / За заг. ред. М. П. Оліяр. – Івано-Франківськ: НАІР, 2017. – 100 с.

У збірнику вміщено матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Роль освіти у сталому розвитку гірського регіону», яка відбулася в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» 20-22 вересня 2017 року. Тематика тез доповідей відповідає напрямам роботи конференції.

Для науковців, магістрантів, педагогічних працівників.

УДК 37.001.035

ББК 87.3(4/8)

Редакційна колегія: М. П. Оліяр, д.п.н., доцент; Г. В. Білавич, д.п.н., проф.; О. С. Деркачова, д.ф.н., проф.; І. М. Гуменюк, к.ф.н., доц.

© Авторський колектив, 2017

© ДВНЗ „Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника”, 2017

ЗМІСТ

Багрій М. Антін Любич Могильницький – письменник, громадський, культурно-просвітницький діяч Прикарпаття.....	5
Верещанцева Д. Метод проектів і його життєво-компетентнісний потенціал	6
Віва О. Удовсоналення системи підготовки майбутніх учителів початкової школи.....	8
Вілавич Г., Гуменюк І. Система роботи над корекцією мовлення студентів-білінгвів на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням).....	10
Винченко О. Формування пізнавальної активності учнів початкової школи гірських регіонів.....	11
Винторук М. Педагогічні принципи реалізації комунікативного підходу на уроках початкової школі.....	13
Височан Л. Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до викладання природознавства в малочисельній школі.....	14
Гаврило О. Екологічна освіта дошкільників як складник формування особистості	16
Гой Н., Винниєвська О. Формування основ економічних компетентностей дошкільників засобами народних ігор.....	18
Голуб Н. Індивідуальний підхід у роботі з молодшими школярами, які мають труднощі в навчанні.....	19
Данилюк Т. Вивчення творчості лауреата Шевченківської премії Івана Малковича на уроках літературного читання	21
Джус О. Освітньо-виховні пріоритети функціонування об'єднання гуцулів західної діаспори	23
Довга С. Професійна підготовка майбутніх учителів до екологічного виховання молодших школярів за умов гірського середовища	24
Довгий О Самостійна робота з математики майбутніх учителів початкових класів за умов кредитно-трансферної системи навчання	26
Дудка Т. Рекреаційний потенціал фізичного виховання в історико-педагогічних вимірах ХІХ століття	27
Завгороднія Т. Підготовка вчителів до формування бережливого ставлення учнів до природи як чинника розвитку гірського регіону	29
Загоруйко І. Педагогічні технології в дошкільній освіті	30
Івасюк М. Використання інтерактивних вправ на уроках літературного читання в початковій школі.....	32
Іллічук І. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до навчання дітей з особливими потребами за умов гірського середовища	34
Клімковська С. Демократичне врядування в відносинах гірського регіону	35
Козубаш М. Теоретичні засади формування професійно-етичної культури майбутніх учителів початкової школи	38
Кондратюк С. Сімейне виховання на сучасному етапі розвитку суспільства	40
Копчуک-Кашецька М. Морально-духовне виховання учнів початкової школи гірського регіону	41
Котломанітова Г. Формування етнокультурологічної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери	43
Куземко Л. Особливості реалізації диференційованого підходу до виховання хлопчиків і дівчаток	44
Левицька С., Левицька І. Співпраця сім'ї та гірської школи щодо підготовки дитини до життя	47
Липа І. Професійна підготовка майбутнього вчителя до музично-просвітницької роботи в гірській школі	48
Масляк Т. Мотивація вчителя іноземної мови до професійної активності та саморозвитку в гірській школі.....	50

норм, традицій) на основі діяльності, спілкування, стосунків; як інтегративний результат, що передбачає зміщення акцентів з накопичення до формування здатності застосовувати досвід діяльності при розв'язанні професійних проблем.

Дефінітивний аналіз етнокультурологічної компетентності засвідчує комплексність цього поняття, яке вміщує знанісвій, ціннісний та діяльнісний компоненти.

Формуванню етнокультурологічної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери в процесі здобуття вищої освіти сприятиме вивчення нормативних та вибіркових дисциплін: «Історія України», «Культура України», «Культурологія», «Етнопедагогіка», «Національно-культурологічні основи соціальної роботи», «Національні основи освітньо-виховної діяльності» та ін. Метою вказаних курсів має бути формування системи знань про особливості культурного процесу в Україні, розгляд культури України в історичному розвитку, в єдності та суперечності різноманітних процесів і тенденцій; забезпечення грунтовної обізнаності студентів з національно-історичними основами соціальної роботи в Україні; розширення уявлень про культуру та побут давніх українців; ознайомлення із багатою скарбницею народної мудрості, зі звичаями, традиціями в площині соціально-виховного впливу, із самобутністю українського фольклору тощо.

Результати навчання мають виявлятися не лише в розумінні характерних рис полікультурного простору України, а й у сформованій оцінці особливостей культури різних епох, їхніх цінностей та приоритетів. Соціальні педагоги й соціальні працівники повинні набути здатності інтегрувати знання різних галузей наук у технологіях соціальної роботи, кваліфіковано використовувати знання з культури України у своїй професійній діяльності, дотримуватися професійної етики та демонструвати толерантність, повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей об'єктів соціальної роботи, розрізнати вплив стереотипів та упереджень в аспекті етнокультурологічному на конструктивний процес соціальної допомоги різним категоріям клієнтів, практикувати специфічні форми, методи і засоби соціальної роботи відповідно до культурних, етнічних умов, реалізовувати підходи народних звичаєвих форм у соціальній роботі з різними категоріями осіб, використовувати ефективні стратегії і моделі народно-історичних форм соціальної роботи в сучасній соціальній сфері.

Діяльнісний компонент етнокультурологічної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери забезпечить проведення інтерактивних заходів національної спрямованості, свят, флешмобів, тощо, зокрема і в позааудиторній роботі. Ще одним (не менш важливим) чинником формування вказаної компетентності є відповідний імідж викладача вищої школи, його національна духовність, полікультурність, демократичний світогляд як еталон сформованої етнокультурологічної компетентності.

Література

1. Указ Президента України № 347/2002 від 17 квітня 2002 року. Про Національну доктрину розвитку освіти / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/other/2827/>.

Леся Куземко

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ ДО ВИХОВАННЯ ХЛОПЧІКІВ І ДІВЧАТОК

За умов дитиноцентричної парадигми дошкільної освіти великої значення набуває готовність педагога до прийняття і розуміння внутрішнього світу дитини, створення сприятливих умов для індивідуального розвитку кожної особистості. Проблема врахування статевих відмінностей у вихованні і навчанні дітей все більше привертає увагу науковців, педагогів, батьків. Дівчинка і хлопчик – різні за своєю природою істоти, тому освітній процес має бути індивідуалізованим, маючи ураховуватися фізичні, психологічні та соціальні особливості їхнього розвитку. Лише глибоке усвідомлення вихователями необхідності

диференційованого добору змісту, форм і методів роботи з дітьми виступатиме запорукою правильного гендерного становлення дитини дошкільного віку.

Проблема статевих відмінностей широко розкрита у психологічних, педагогічних джерелах. Однак, на наш погляд, простежується недостатнє розкриття методичних розробок щодо врахування статевих відмінностей хлопчиків і дівчаток в освітньому процесі дошкільного навчального закладу (ДНЗ). Висловлена думка підтверджується проведеним опитуванням серед вихователів ДНЗ м. Києва (усього в опитуванні взяли участь 86 осіб). Усі респонденти впевнені у важливості врахування статевих відмінностей в освітній роботі з дітьми дошкільного віку. Однак 54 особи зазначили, що мають труднощі з реалізацією диференційованого підходу до виховання і навчання хлопчиків і дівчаток у різних видах діяльності.

У результаті проведеного теоретичного і практичного дослідження з проблеми уявлено, що в посібниках з фахових методик дошкільної освіти, за якими готують майбутніх вихователів ДНЗ у вищих навчальних закладах, міститься незначна інформація з приводу методичних рекомендацій щодо диференціації роботи з дітьми різної статі.Хоча в Базовій програмі розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (2009) та у «Методичних аспектах реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (2009) акцентується увага на статевому вихованні дошкільників та врахуванні статевих відмінностей в освітньому процесі ДНЗ. У названих нормативних документах та інших друкованих джерелах наведені характеристики особливостей розвитку хлопчиків і дівчаток, а саме: особливості сприймання, уваги, мислення, емоційних станів, мовлення, поведінки, фізичного та особистісного розвитку, діяльності тощо. Наведені характеристики можуть бути орієнтиром для вихователів і скласти основу диференційованого підходу до виховання хлопчиків і дівчаток. Однак для педагогів, які мають небагатий практичний досвід роботи з дітьми, складно самостійно добирати форми і методи роботи з урахуванням статевих відмінностей.

Наведемо деякі приклади врахування статевих відмінностей дітей в освітньому процесі ДНЗ.

Перша й найістотніша відмінність між хлопчиками і дівчатками полягає в різній швидкості їх дозрівання. Різниця в темпах зростання між хлопчиками і дівчатками в перші місяці життя становить приблизно два тижні і дорівнює майже року на момент вступу до школи. Отже, добираючи зміст і методи роботи, вихователі повинні орієнтуватися не лише на зміст програми навчання і розвитку дітей дошкільного віку, що спирається на вікові відмінності, а й на індивідуальний темп розвитку дітей різної статі.

У дівчаток нижчі, аніж у хлопчиків, пороги бальової і тактильної чутливості, вони довше сплять. Натомість у хлопчиків гостріший слух. Ці особливості дітей різної статі пояснюють, чому хлопчики почуваються некомфортно під час сильного галасу в груповій кімнаті, але менше реагують на зміну температури, незручний одяг тощо.

Хлопчики рухливіші за дівчаток, тяжіють до освоєння нового і широкого простору, у них більше виражена пошукова активність, вони орієнтовані на відкриття нового, потребують змін, різноманітності, динаміки. Дорослим варто пам'ятати: якщо горизонтального простору для ігор хлопцям не вистачає, вони опановуватимуть вертикальний простір: лазитимуть на підвіконня, на стіл тощо. У такому випадку потрібно обладнати ігровий куточек для хлопчиків шведською стінкою, м'якими модулями тощо. Для ігор дівчаткам достатньо невеликого горизонтального простору, це може бути куточек, обладнаний диваном або столиком зі стільцями.

Почуття хлопчиків інтелектуалізовані, а думки дівчаток емоційно забарвлені. Дівчатка краще виконують знайоме, у них висока виконавська дисципліна. Хлопчики краче виконують просторово-зорові завдання, дівчатка – мовленнєві. Ці особливості статевого розвитку відображаються у виконанні дітьми навчальних завдань, а саме: хлопчикам складніше описувати картини пейзажного жанру, ніж із зображенням дій, адже у їхньому мовленні переважають діеслови і мало слів емоційно забарвленіх; описи дівчаток набагато

емоційніші, містять багато прикметників та порівнянь. Якщо порівняти малюнки дітей дошкільного віку, то здається, що в дівчаток вони кращі, деталізованіші, аніж у хлопчиків. Але варто розуміти, що дівчатка зображують людей, предмети, які їх оточують. Натомість хлопчики намагаються зобразити дію, тобто як іде автомобіль, летить літак, будуться будинок.

Хлопчики досить різко виявляють негативну реакцію не лише до системи колективних взаємин, а й до навчальної діяльності взагалі. Хлопчики самостійніші, уникають надмірної опіки, намагаються звільнитися від контролю, не виконують завдання, дані в наказовій формі. Ось чому вони часто ініціюють різні конфліктні ситуації міжособистісного характеру. Разом із тим дещо агресивна поведінка дитини в групі однолітків ще не вказує на те, що воно хлопець є джерелом напруги і що вони взагалі не здатні засвоїти закони взаємодії з іншими дітьми. Просто на це потрібен час та ще й досить тривалий, тоді як дівчаткам швидше вдається опанувати науку спілкування. Врівноважене, шанобливе, відверте, шире, доброзичливе ставлення батьків і педагогів може істотно пом'якшити силові дії хлопчика. Адже початкова модель його поведінки передуває під потужним наслідувальним впливом поведінки та вчинків близьких дорослих.

На емоційний чинник хлопці реагують швидко, яскраво, вибірково. Тому зауваженням дорослого, зроблене дещо пізніше, аніж було слід, утраче сенс: хлопчаща емоційна пам'ять уже не утримує її в оперативному полі. Для досягнення виховного ефекту важливо уникати довгих нотацій. Пояснювати ситуацію треба коротко й конкретно. Зняти емоційну напругу від певної ситуації ефективно допомагає переключення на продуктивну діяльність. Отже, щоб уникнути конфліктів, варто давати хлопцям певні трудові доручення. При цьому дорослим необхідно чітко висловлювати своє прохання про допомогу або вказівку, пояснюючи дії і конкретну ціль діяльності.

Дівчатка чутливіші як до заохочень, так і до покарань, гостріше реагують на припинення гідності. Різкі, необдумані, спонтанні, емоційно забарвлени висловлювання негативного характеру на їхню адресу можуть призводити до стресу і навіть шоку. Дівчинка може надовго запам'ятати образу й нагадати про неї через роки, коли ви вже давно про це забули. Дівчатка зорієнтовані на зовнішній успіх, оцінка дорослого має велике значення. Тому потребують постійного схвалення своїх дій дорослим, це слугує сильним мотивом та надає соціальної значущості їх діяльності. Вихователі варто пам'ятати, що дівчатка склонні до переоцінки себе, їх домагання вищі за реальні досягнення, тому похвала має бути доцільною і відповідати реальним учінкам.

У хлопчиків сильніше, аніж у дівчаток, розвинена пізнавальна активність, вони краще здійснюють пошукову роботу, висуваючи нові ідеї; результативніше працюють, коли доводиться виконувати принципово нові завдання. Кожен набутий навик, результат, який хлопчикові вдалося отримати, позитивно позначається на його особистісному зростанні, дозволяє пишатися собою і прагнути нових досягнень. Вони частіше ставлять дорослим запитання, щоб отримати чітку відповідь. Варто не забувати про це й відповідати малюкові не загальними словами, а цілком конкретно, навіть якщо він ще не все розуміє. Краще задовільнити його цікавість відразу й не відкладати на потім, бо постійні відмахування можуть істотно загальмувати бажання пізнавати світ.

Нами наведені лише деякі аспекти диференційованого підходу до виховання хлопчиків і дівчаток. Наша мета – привернути увагу педагогів-жінок, які домінують у дошкільній освіті, відійти від безстатевого виховання і намагатися менше застосовувати жіночу оцінку діяльності хлопчиків на кшталт: «не бігайте», «не стрібайте», «сидіть тихенько» або «чому ти не можеш грратися на одному місці?», «чому ти не виконуєш моїх вказівок?» тощо. Адже нерозуміння і неприйняття статевих особливостей розвитку дітей, особливо хлопчиків, призводить до неправильного формування гендерних стереотипів у дошкільному віці і може негативно вплинути на формування особистості.